UHMAD
UHMAD ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF MUSIC RESEARCHES

KÜLTÜREL KİMLİĞİN İNŞASI VE KÜLTÜREL ARACILIK ÖZELİNDE HASAN RODOPLU ÖRNEK OLAYI(1)

CONSTRUCTION OF CULTURAL IDENTITY AND CULTURAL MEDIATION SPECIAL CASE OF HASAN RODOPLU

Behiye YALTIRIK[1], Bora KUMPASOĞLU[2]

[1-2] Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İzmir / Türkiye

Öz: Bu çalışma, kültürel kimliklerin oluşumu ve kültürel kimliklerin anlamlandırılması üzerine, bir Bulgaristan Türk'ü olan Hasan Rodoplu özelinde ele alınmıştır. Rodoplu'nun Bulgaristan ve Türkiye'de yaşadığı sırada müzikal pratiklerinden yola çıkarak, iki kültür arasında kültürel aracılık rolü üstlenmesi irdelenmiştir. Rodoplu'nun kültürel aracılık açısından nasıl bir rol oynadığı ve yaşadığı iki ülke arasında kültürel kimliğini anlamlandırma şekli incelenmiştir. Bu kavramlardan yola çıkarak, kültürel kimliklerin yeniden üretilmesi ve kültürel aracılığın dinamiklerini anlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Kültürel Kimlik, Kültürel Aracılık

Abstract: This study investigates and discuss the formation of cultural identity and cultural identity of signification on a Bulgarian Turkish Hasan Rodoplu in private. While Rodoplu was living in Bulgaria and in Turkey, to assume the role of cultural intermediary between two cultures was examined based on their living musical practice. Through this study it was examined the way of the sense of cultural identity between the two countries through he was living in and how Rodoplu played a role in terms of cultural mediation. Based on this concept, reproduction of cultural identity and cultural mediation was undertaken to understand the dynamics

Key Words: Identity, Cultural Identity, Cultural Mediation

Doi: 10.17370/UHMAD.2015310332

(1) ***Sorumlu Yazar: Behiye YALTIRIK, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İzmir / Türkiye behiye.yaltirik@gmail.com Geliş Tarihi / Received: 01.03.2015 Kabul Tarihi/ Accepted: 10.04.2015 Makalenin Türü: Type of article (Araştırma / Research) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest:Yok / None "Etik Kurul Raporu Yok - None Ethics Committee***

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

1.GİRİŞ

İletişim, genel bir tanımlamayla bilgi, düşünce, tutum ve duyguların, bir birey ya da grup tarafından diğer birey ya da gruba çeşitli simgeler ve kodlar aracılığı ile aktarılmasıdır. İnsan yaşamı, yaşamsal algıların ve bunları düzenleyen değerlerin zamanla değişmesi sonucu giderek istikrarlı bir yapıdan, sınırlı bir istikrarsızlığa doğru geçmektedir. (Şimşek, 2003: 190). Bu nedenden dolayı insanlar ve bu bağlamda oluşan toplumlar, söz konusu durumu aşabilmek için farklı dili konuşan, farklı inançlara sahip, farklı dünya görüşleri taşıyan ve hatta farklı ten rengindeki insanlarla hiçbir ayırım yapmaksızın iletişim kurmak ve uzlaşı zemini aramak zorundadır.

Bireyler ya da gruplar tarafından diğer bireyler ya da gruplara bilgi, düşünce, tutum ve duyguların simgeler aracılığıyla aktarılması bir çeşit toplumsal ve kültürlerarası etkileşimdir. Farklı duygu, düşünce, tutum ve bilgilerin öğrenilmesi söz konusudur. Bu aynı zamanda insanın çok kültürlü toplumsal bir varlık olduğunun da göstergesidir. Bu bağlamda, her kültürün temelde çok kültürlü bir yanı vardır. Çünkü kültür, düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini içinde barındıran farklı topluluklarla kurulan bir ilişkiler ağıdır. Bu ilişkilerin ortaya koyduğu sonuçlar bir çeşit kültürel etkileşim olarak da adlandırılabilir.

Kültürlerarasılık denilince, bir kültürün diğer bir kültürü tamamen yok etmesini ya da bir kültürün diğer bir kültür içinde yok olmasını değil, kültürler arasında karşılıklı tanışma ve saygıyı anlamak daha doğru olur. Bu açıdan, kültürlerarasılık kaçınılmazdır ve farklı kültürel gruplara ait insanlar arasında kurulan bir ilişkinin varlığını da gerekli kılar.

Bu kültürel etkileşim üzerinde yukarıda bahsedilen ilişkileri sağlamak, kültürel aracılığın alanına girmektedir. Kültürlerarası etkileşim, iki kültüre ait değerleri bilen, aktarabilen, bir nevi arada köprü görevi gören kişi ya da kurumlarla gerçekleşir. İki kültür arasında bu aktarımı sağlayan kişiler de kültürel aracılar olarak tanımlanır.

Çalışmanın örnek olayı olan Hasan Rodoplu ise bir Bulgaristan Türk'ü olarak kendi kimliğini tanımlama ve anlamlandırma çabası üzerinden incelenmiştir. Bunun yanı sıra kültürel kimliğin yeniden üretilmesi aşamasında Rodoplu, Balkan kültürü ve Türk kültürü arasında aracılık da yapmıştır. Dolayısıyla iki kültür arasında gerçekleştirdiği bu aracılık rolü, Rodoplu'yu bir kültürel aracı olarak ele almayı gerektirir.

Çalışmanın ilk bölümünde kültürel kimlik, kültürel aracılık ve parametreleri tartışılacak, ikinci bölümde ise tartışılan kuramsal çerçeve, Rodoplu özelinde ele alınacaktır.

2.Kültürel Kimlik

Ayhan Erol kültürel kimlik kavramını, "ölçeği ve niteliği ne olursa olsun toplulukları birbirinden ayıran öğelerin bileşimi" olarak ifade eder. (Erol, 2005: 219). Bu noktada ise toplumların, ayırt edilme, karşı olma ve kendisi olmalarına gönderme yapar. Edward C. Stewart, bireylerin

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

diğer bireylerle olan etkileşimleri sonucu nesnel kültürü öğrendiklerini, kültürün fiziksel ve toplumsal deneyimlerle birey tarafından seçilerek içselleştirildiğini ifade eder. Dil, gelenek, adet, etnisite, din, bölge ve ırk toplumsal bağlılıkla kültürel kimliğin inşasına katkıda bulunur. (Stewart, 2005: 24).

Kültürel kimliği oluşturan etkenlere baktığımızda, tarihsel süreçleri göz önünde bulundurarak, toplumların özellikle sosyal yapılarının alt oluşumlarını meydana getiren en temel özellikleri hiç kuşkusuz yine toplumların kendi geçmiş değerleri olduğunu görürüz. Kültür, hem bireysel olarak hem de toplumsal olarak ilerleyen bir kavramdır. Bu ilerlemenin ölçütleri ise kültürel geçmişin dinamiklerinden oluşur. Kültürel kimliğin oluşumunda, kültürel geçmiş de belirleyici rol oynar.

Topluluklar, diğer topluluklarla etkileşime girer ve kendilerini diğer topluluklardan belirli noktalarda farklılaştırarak kültürel kimliklerini oluşturur. Belirli noktalardan kastedilen ise etnik köken, din, ideolojik görüşler, ya da topluluğun yaşamsal farklılık olarak tercih ettiği her etkendir. Sayılan kavramların herhangi biri kültürel kimliği oluşturabileceği gibi, birden fazla kavram da bir arada olabilir. Toplumların içinde bulunduğu sosyo – ekonomik durum da, kültürel kimliğin inşasında rol oynar.

Kültürler birbiriyle etkileşim içinde olduğu için, kültürel kimlikler de bu duruma paralel olarak zaman içinde değişkenlik gösterebilir. Kesin ve katı normlardan oluşmaz. Dinamik bir yapıya sahiptir. Stuart Hall'a göre kültürel kimlik; paylaşılan toplumsal ortak benlik ya da yapay olarak dayatılan "benlikler"; paylaşılan ortak bir tarih ve soydur. (Hall 1997: 43).

Ali Cenk Gedik ise özellikle 1980'lerden sonra popüler müzik çalışmalarında kültürel kimlik kavramının daha öne çıktığını belirterek, Frith, Middleton gibi isimlerin yaklaşımını açıklar. Kültürel kimlik bağlamında önemli olanın belirli bir müzik parçasının ya da icrasının insanları nasıl yansıttığının değil tam tersine hem öznel hem de kolektif kimlik anlamında onları nasıl inşa ettiğinin anlaşılması gerektiğini savunur. Çünkü Frith'e göre müziğin kimlik için bir anahtar gibi görünmesinin nedeni çok yoğun bir biçimde hem benliği hem de ötekileri, kolektif içindeki bir öznellik olarak sunabilme yeteneğidir (Gedik 2007: 9).

Gedik yine makalesinde Frith'in önerisinin dayandığı iki öncülü müzikle kimlik arasındaki ilişkiyi de tarif ederek su şekilde özetler:

"Birinci olarak kimlik olmuş bitmiş bir şey değil bir oluş süreci, sabit değil hareketlidir; ikincisi müzik deneyimimiz-müzik yapma ve dinlemeen iyi bu kendi içinde sürecin deneyimi olarak anlaşılabilir. Müzik, kimlik gibi toplumsal olanı bireysel olan içinde ve bireysel olanı toplumsal olan içinde tanımlayan hem bir icra hem de bir öyküdür." (aktaran Gedik 2007: 9)

Kültürel kimliklerin oluşması, değişmesi, anlamlanması gibi süreçlerde ise müzik aktif olarak rol oynar. Bu rol, toplumsal grupların bir değer yargısı

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

ya da kültürel bir norm üzerinde birleşerek, bunları müzikal öğelerle yansıtmasıdır. Bu dışavurumla birlikte topluluk, kültürel kimliğin oluşmasında temel nokta olan, farklı olma durumunu da müziksel öğelerle birlikte ortaya koyar. Bu sayede kültürel kimliklerini deneyimleyerek, hem yaşatır hem de yeniden anlamlandırırlar. Frith'de müzik yapmanın kültürel kimlikleri ifade etme değil yaşama biçimi olduğunu savunur.

Kültürel kimlikler Erol'un aktardığı gibi, bir "farklılaşma ve karşı olma ve kendisi olma arzusu" (Erol 2005: 219) olgusuyla oluşur. Bu çalışmada da, Erol'un kültürel kimlik yaklaşımı ile Frith'in müziğin kültürel kimliğin oluşmasında müziğin işlevsel rolüne yaklaşımı benimsenmiştir. Yukarıda bahsedilen Erol'un kültürel kimlik yaklaşımında karşı olma ve kendisi olma durumunun gerçekleşmesi, Rodoplu özelinde bir kültürel aktarımı da beraberinde getirmektedir. Türkü derlemeleri, şarkı sözü yazarlığı, iki kültüre ait ortak etkinliklerde sahne alarak, Bulgaristan'da Türk kimliğini ve kültürünü aktarma çabası ile Rodoplu, kültürel aracılık bağlamında da önemli rol oynamaktadır. Rodoplu'nun kültürel aracılığını incelemeden önce kültürel aracılık kavramını açıklamak gerekir.

3.Kültürel Aracılık ve Kültürel Aracılığın Parametreleri

Kültürel iletişimi en genel anlamda iki kültür arasında var olan etkileşim olarak tanımlamak mümkündür. Kültürlerarası iletişim olgusu ise özü itibariyle farklı kültürel artalanlara sahip olan katılımcıların, bir diğeri ile doğrudan veya dolaylı olarak temasa geçtiği ya da ilişki kurduğu iletişim olgusuna gönderme yapmaktadır. Kültürlerarası iletişim olgusunun kavramsallaştırmasını açıklamak amacıyla bu olgunun üç boyutundan söz edilebilir: İletişime giren tarafların kültürel grup üyeliğinin düzeyi, kültürlerarası iletişimin gerçekleştiği toplumsal bağlam ve kültürlerarası iletişim sürecinde iletilerin iletildiği kanal şeklinde sıralanmaktadır. Kültürel grup üyeliğinin düzeyi, aynı zamanda kültür kavramının da farklı düzeylerine işaret etmektedir. Bunlar dünya bölgelerinin kültürleri, dünya alt bölgelerinin kültürleri, ulusal kültürler, bir ulusal kültür içinde yer alan etnik ve ırksal grupların kültürleri ile çeşitli sosyolojik alt grupların kültürleri olarak sınıflandırılmaktadır. İkinci boyut olan toplumsal bağlam, kültürlerarası iletişimin birbirinden farklılaşan özellikli bağlamlarda olabildiği anlamına gelmektedir. Son olarak, iletişim kanalı boyutu ise kültürlerarası iletişimin gerçekleştiği kanal üzerinde durmaktadır. İletişim kanalları, kültürel aracılar ve bu aracıların aktarımı gerçekleştirdiği ortam olan kitle iletişim araçları şeklinde sınıflandırılabilmektedir. Bu üç boyut, kültürlerarası iletişimin sonuçlarını ve bütün bir süreci etkilemektedir. (aktaran Bekiroğlu, 2011: 18).

Yukarıda ele alınan yaklaşımlar üzerinden kültürel aracılığı anlayabilmek mümkündür. Kültürlerarası iletişim ve aktarımın olduğu zeminler, kültürel aracılığı ve bu aracılığı gerçekleştiren aracı kavramını beraberinde getirir. Kültürlerarası bu etkileşimler kültürel aracılığın çizmiş olduğu çerçevede değerlendirilebilir. Kültürel aracılık,

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

hem birbirine yabancı iki kültür arasında hem de aynı kültürün geçmişi ve bugünü arasında köprü kurar. Bu nedenle kültürel aracılığı sadece farklı iki kültür arasındaki etkileşim olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Kültürel aracılık kavramını daha net anlamak için aracılık kavramını açıklamak gerekir.

Yükselsin, "aracılık" kavramını üç anlamda ele alır ve kültürel aracılık çerçevesinde yaklaşımlardan biri ve en uygunu olan malumat ve bilginin dolayıma uğraması bağlamında aracılığı kavramlaştırır. (Yükselsin, 2012: 435). Çalışmanın temel çerçevesini bu yaklaşımı benimseyerek, aracı olan kişinin, hem bir iletişim öznesi hem de kültürlerarası çerçevede her iki kültür arasında bilgi ve deneyim sahibi olma rolü üzerinden Hasan Rodoplu örnek olayı ele alınmıştır.

Yükselsin'in (2011: 221) belirttiği gibi, 'kültürel aracılık' (*cultural mediation*) sosyal bilimler alanında 1980'li yıllarında kullanıma sokulan kavramsal bir anahtardır. Fiske'e (1983) göre "iletişim kuramları kapsamında anahtar bir yeri olan aracılık kavramı özetle 'iki parti/taraf arasında ilişki sağlamak amacıyla araya girme, toplumsal bilginin ve kültürel değerlerin, kurumsallaşmış bir yoldan ilgilisine ulaşmasına kanallık etme eylemi' biçiminde tanımlanır." (aktaran Yükselsin 2012: 435).

Kültürlerarası bir iletişim durumunda aracı, hem iki dillilik hem de iki kültürlülük yeteneklerine sahip olan bir aracının rolüne girer. (aktaran Bekiroğlu 2011: 12).

Aracılık kavramı, kültürlerarası etkileşim sürecinde, iki kültür arasındaki rollerin dengesini tanımlamamıza yardımcı olur. Aracı olan kişi ya da nesne, bu kültürler arasında hem iletişimi hem de dengeyi sağlar. Burada sağlanmaya çalışan denge olgusunu, Yükselsin'in kaynak dildeki mesajları hedefe en uygun ve doğru şekilde verecek anlatımı sağlama yaklaşımından ele almak gerekir. (Yükselsin 2012: 436). Bu noktada aracı kişinin sahip olduğu yeteneklerden ve yeterliliklerden söz etmek gerekir. Aktarımda bulunduğu iki kültürün de sosyo – kültürel çerçevede normlarına hâkim olma yeterliliği, aracının bu alandaki başarısına paraleldir.

Yükselsin Roman müzisyenler üzerine yayınladığı makalesinde, kültürel aracılığın parametrelerini aktarma, uzlaştırma, güçlendirme, koruma, dönüştürme ve yeniden üretme yaklaşımları ile açıklar. (Yükselsin 2011: 226). Aktarmayı, bir kültürün kısmen ya da bütünüyle bir yerden bir yere taşınması, uzlaştırmayı iki farklı kültürün birbirlerine karşı olan hoş görüsünü arttırma çabası, güçlendirmeyi var olan kültür dizgelerinin yeniden yaratılması, korumayı ise kültür işaretleyicilerinin muhafaza edilmesi yaklaşımıyla açıklayan Yükselsin, dönüşümü ise bir kültüre ait olgunun başka kültürde yeniden şekillendirilmesi olarak ele alır.

Kültürel aracılığın amaçlarından biri olan "yeniden üretim" kavramı, "kültürün devamlılığının yanı sıra dinamiklik ve değişebilirlik özelliğine de vurgu yapar. Çünkü ister koruma, ister dönüştürme, isterse güçlendirme amaçlı olsun her

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

kültürel aracılık etkinliği, öznesi olan kültürün yeniden ve yeniden üretilmesini gerekli kılar. Bu bakımdan kültürel aracı, hem kendi kültürel kimliğini hem de içinde bulunduğu kültürü sürekli olarak anlamlandırma çabasına girer. Aracı kişinin bu çabaları ışığında, kültürün hem güçlendirilmesi, hem aktarılması hem de yeniden üretilmesi gerçekleşir.

Kültürel aracılığın yukarıda bahsedilen yaklaşımlardan bir ya da birden fazlasına sahip olması mümkündür. Bu çalışmanın örnek olayı olan Hasan Rodoplu ise aşağıda daha detaylı incelenecek olup genel anlamda kültürel aracılığın aktarma, uzlaştırma ve dönüştürme parametreleri bağlamında incelenecektir.

4.Hasan Rodoplu Örnek Olayı

1948'de Bulgaristan'ın Kırcali iline bağlı Köyyeri Köyü'nde doğdu. İlkokulu kendi köyünde bitirdi. 8. sınıfı merkez köy, komşu köy Havazlı köyünde bitirdi. Liseden Mastallı (Mestanlı) kasabasından mezun oldu. Lisenin ardından Bulgaristan'ın Velingrad şehrinde Yüksek Orman Okulu'nu bitirdi. Mühendis olmak için de Sofya'da bir yıl öğrenim gören Rodoplu, 1965'te, Türkçenin henüz yasak olmadığı dönemde, Halk Gençliği gazetesinde Sofya Radyosu'nun ilanına başvurur. Küçük yaştan itibaren köylerde, düğün ve derneklerde müzisyenlik yapan Rodoplu, sınavı kazanarak Sofya Radyosu'nun sanatçısı olur. 1969 yılında, Turgut Şinikar şefliğinde, seslerde Hasan Rodoplu, Cemil Şabanov ve Osman Azizov, sazlarda Angel Georgiev Abdullah Aga, Mehmet Bekir ile "Üç Saz Üç Ses" grubu kurdular. Türküleri derleme, notaya geçirme ve yeniden kaydetme amaçlı kurulan grup, Sofya Radyosu'nda derlenen türküleri kayıt etti. Bunun yanı sıra Rodoplu'nun taş plakları basıldı.

1970'ten sonra artan baskılar, zorlamalar ve Rodoplu'nun iki kültür arasında aracı rolünde olmasından dolayı gördüğü yaklaşımlar sebebiyle, 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Göç ettikten sonra çeşitli işlerde çalışan Rodoplu, derleme çalışmalarına Türkiye'ye geldikten sonra da devam etmiştir.

2014 senesinde, seçim öncesi Bulgaristan Türklerine destek için Bulgaristan'a çağrılmıştır. Tüm şehir ve kasabaları Hak ve Özgürlükler Partisi milletvekilleri ile dolaşmış, konserler vermiştir. Oraya gittiğinde halkın sevgi ve özleminin ne kadar büyük olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda Türkiye'deki popülerleşen türküleri de Bulgaristan'a gittiğinde çalıp söylemekte, oradakilere buradan türkü taşımaktadır. Türkiye'ye taşıdığı türküler daha çok TRT İzmir Radyosu Sanatçısı ve şefi Nihat Kaya tarafından notalanıp çeşitli sanatçılar tarafından radyo ve televizyon yayınlarında seslendirme şeklinde olmaktadır. Türkiye'deki etkinlik ve konserler ise genelde BAL-GÖÇ Derneği (Balkan Göçmenleri Derneği) çatısı altında gerçekleşmektedir. Bu etkinliklere yalnızca Balkanlardan göç etmiş Türkler değil Türkiye'deki yerliler de katılım sağlamaktadır. Bu tür etkinlikler her iki, birbirine yakın kültürün toplayıcısı, birleştirme halini almaktadır.

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

Rodoplu'nun belirttiği üzere Bulgaristan'da ilk önce Romanlara ardından Pomaklar ve sonrasında Türklere baskı ve zulüm yapılmıştır. Rodoplu'nun bir gece Bulgaristan lokantasında ekibi ile oturup yemek yediği masada söylediği sözler üzerine, devlet tarafından Rodoplu suçlu sayılmıştır:

OLDU MU JİVKOV OLDU MU JİVKOV
GÖNLÜN OLDU MU?
SEN BEYGİRDEN EŞEK YAPTIN
SEMER UYDU MU?

OLMADI JİVKOV OLAMAZDI
TÜRKTEN BULGAR OLAMAZDI
BEŞYÜZ SENE İSTESEYDİK
SİZDEN ESER KALAMAZDI

Bir diğeri de şöyledir:

EĞİLMEZ BOYNUMUZ BOYUNDURUMUZUN ZERRESİ DEMİRDEN OLSA

BİZ YİNE TÜRK KALACAĞIZ İSMİMİZ ZORLA BULGAR DA KONSA

DOLDURUN TAŞLA TOPRAKLA, İSTER BETON DÖKÜN ÜSTÜMÜZE

İLLE DE SIZAR, YEŞERTİRİZ YERYÜZÜNDE ÇİMENİ

TÜRKLÜĞÜ BATIRAMAZSINIZ, BETONU BİLE PATLATIP ÇIKARIZ ÜSTE

Bulgaristan'da Türk soyadı taşıyan tek insan olduğunu belirten Rodoplu, Türk radyolarından dinleyip derledikleri türkülerin yasaklandığını belirterek, orada yaşayan Türk halkının, Türkiye ile tüm bağlarının kesilmeye çalışıldığını, Türkçe konuşanlara para cezası uygulandığı, isimlerin zorla değiştirilmesi gibi yaptırımların uygulandığını belirtmiştir.

SONUÇ

Kültürel aracılık, hem ulus aşırı hem de bir ulusun içindeki farklı kültürel unsurların arasında bir işlev olarak incelenebilir. En genel anlamı ile kültürlerarası iletişimi sağlama amacını taşıyan kültürel aracılık, çeşitli yaklaşımlar ile uygulanır. Bu iletişimi sağlamada aracı kişi, bir köprü görevi görür. Hasan Rodoplu, Yükselsin'in ele aldığı kültürel aracılık yaklaşımlarıyla değerlendirildiğinde, aracılık bağlamında önemli bir figürdür. Aracılık kavramının oluşmasında incelenen yaklaşımlar, Rodoplu'nun gerçekleştirdiği müzikal edimlerle de paralellik göstermektedir.

Rodoplu, Sofya Radyosu'nda çalıştığı sürede, Türk radyolarını dinleyerek hemen her yöreden türküleri topladığını ve bunları Sofya Radyosu'nda tekrar düzenleyerek seslendirdiğini söylemiştir. Rodoplu'nun bu yaklaşımı kültürel aracılığın aktarma işlevine örnek olmaktadır. Rodoplu'nun kültürel aracılığın aktarım rolünü uyguladığı başka alanlar ise bugün hala hem Türkiye'de hem Bulgaristan'da düzenlenen Balkan etkinliklerinde sahne alarak, iki kültür arasında aracılık rolü oynamasıdır. Bunun yanı sıra her iki ülkede ve her iki kültüre ait yaptığı derleme çalışmaları, kültürel aracılığın aktarım işlevi ile açıklanabilir.

Rodoplu'nun Bulgaristan'da yapılacak seçim öncesi, bir uzlaştırıcı olarak Bulgaristan'a ça-

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

ğırılması, kültürel aracılığın uzlaştırma yönüne vurgu yapmaktadır. Rodoplu dolayısıyla iki kültür arasında önemli bir aracı figürdür. Her iki kültür arasında, müzisyen kimliği ile bir köprü görevi görmüş ve iki kültür arasında aktarımın yanı sıra, bu kültürler içinde uzlaştırmacı rolü de üstlenmiştir.

Bulgaristan'da uygulanan yasaklar nedeniyle Rodoplu'nun derleme yaptığı dönemlerde, şarkı sözlerine yapılan müdahale, Rodoplu'nun kültürel aracılığın dönüştürme işlevini uygulamasına neden olmuştur. Türkiye'ye ait ya da içinde Türkçe bir yer ya da kişi adı geçen türküler, Sofya Radyosu'nda derleme sırasında değiştirilmiş, Rodoplu'dan Balkan kültürüne ait yer ya da kişi isimleri yazılması istenmiştir. Rodoplu'nun burada görev almasının nedeni, her iki kültüre ait pratikleri iyi bilmesi ve her iki kültüre hâkim olmasıdır. Bunun yanı sıra Rodoplu'nun gerçekleştirdiği bu eylem, kültürler arasında var olan aktarımda bir dönüşüme de yol açmıştır. Dolayısıyla Rodoplu, her iki kültürün pratiklerini iyi bilmesinden dolayı kültürler arasında dönüştürücülük işlevini de yerine getirmiştir.

Kültürel aracılık edimlerinin gerçekleşmesi, aynı zamanda kültürel kimliğin sürekli olarak yeniden inşası ve anlamlandırılmasını da beraberinde getirir. Bir kültürel aracı olarak ele alınan Rodoplu için de kültürel aracılık aynı zamanda kendi kültürünü ve bu kültüre ait pratikleri gerçekleştirerek, kültürel kimliğini anlamlandırma ve yeniden üretme çabasıdır.

Katıldığı etkinliklerde, Balkan Göçmenleri Dayanışma Derneği gibi kültürel aracılığın gerçekleştiği zeminlerde gerçekleştirdiği pratikler de Rodoplu'nun kültürel kimliğini yeninden üretme eğiliminde olduğuna örnektir. Göç ile gelmiş Bulgaristan Türklerinin kültürel pratikleri, Rodoplu tarafından hem iki kültür arasında aktarılmış, hem de bu kültürel kimlik ve bu kültüre ait pratikler, gerek Bulgaristan gerekse Türkiye'de gerçekleştirilmiş, dolayısıyla kolektif kimlik yeniden üretilmiştir. Aynı zamanda Rodoplu, iki kültür arasında önemli bir köprüdür. Kültürel aracılığın aktarım, uzlaştırma, dönüştürme gibi parametrelerini yerine getiren bir aracı rolünü yerine getirmiştir.

KAYNAKÇA

BEKİROĞLU, O., (2011). *Kültürlerarası İletişim Bağlamında Türk Basınında Etnik Kimliklerin Sunumu: Ermenilere İlişkin Haberlerin Nicel ve Nitel Analizi,* Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yayınlanmış Doktora Tezi

EROL, A., (2002). *Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam*, İstanbul: Bağlam Yayınları

EROL, A., (2005). *"Türk Halk Müziği Uyanışı: Türkü Bar Örnek Olayı"*, İstanbul İTÜ, Müzikte Temsil, Müziksel Temsil Kongresinde sunulmuş, yayınlanmamış bildiri

EROL, A., (2009). *Müzik Üzerine Düşünmek,* Bağlam Yayınları, İstanbul

UHMAD
ULUSLARARASI HAKEMLİ MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
International Refereed Journal of Music Researches
Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02 Kış İlkbahar
January-February - March - April 2015Issue: 03 Volume:02 Winter Spring
ID:19 K:37
www.uhmadergisi.com
PRINT ISSN: 2148-8223 ONLINE ISSN:2149-2476
(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

GEDİK, A.C., (2007). *Popüler Müzikte Beğeni Farklılıkları: Bir Fmrı Çalışması* İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi

GEDİK, A.C., (2009). *Ey Özgürlük: Türkiye'deki Politik Müziğin Değişimi Üzerine Bir Tartışma Çerçevesi*, Gelenek Dergisi: Sayı 107

HALL, S., (1997). *"Popüler Olanın Yapıbozumu Üzerine Notlar"*, Mürekkep Dergisi, Sayı 8, Forum Ofset, Ankara

STEWART, C., et al., (2005). *American Cultural Patterns: A Cross-Cultural Perspective,* Intercultural Press, Erişim Tarihi: 20.05.2013. Erişim Adresi: http://books.google.com.tr/books?id=1_IgYUASxJwC&pg=PR3&hl=tr&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false

ŞİMŞEK, Y., (2003). *21. Yüzyıl Eğitim Örgütlerinin Yönetim Anlayışı*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 13

YÜKSELSİN, İ.Y., (2011). *Kültürel Aracılık, Romanlar ve Müzik: Bir Rumeli Ezgisinin Kırkpınar Güreş Havasına Dönüştürülmesi Örnek Olayı*, II. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyum Bildirisi

YÜKSELSİN, İ.Y., 2012). *Kültürel Aracılığın Ritüelleri: Bergamalı Profesyonel Roman Müzisyenlerin Geçiş Ritüellerindeki Aracılık Rolü*, Kütahya, III. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyum Bildirisi